

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>

2. Пиріг І. В. Теоретико-прикладні проблеми експертного забезпечення досудового розслідування : монографія. Дніпропетровськ : ДДУВС ; Ліра ЛТД, 2015. 432 с.

3. Копча Н. В. Використання спеціальних знань під час розслідування службового підроблення: дис. на здобуття ступ. доктора філософії за спец. 081 – Право. Національна академія внутрішніх справ, Київ, 2022. 264 с.

4. Участь спеціаліста-криміналіста під час проведення окремих слідчих (розшукових) дій: Навчальний посібник / [Є.Ю. Свобода, А.В. Кофанов, А.В. Самодін та ін.] Вінниця: Нілан-ЛТД, 2018. 432 с.

Худенко Дмитро Миколайович,
ветеран Національної поліції України

СУДОВА ПРАКТИКА Й ЕФЕКТИВНІСТЬ КРИМІНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ В РОЗШУКОВІЙ РОБОТІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

У сучасних умовах, коли Україна зіткнулася з безпрецедентними викликами через воєнний стан та необхідність ефективного вирішення кримінальних справ, роль кримінального аналізу в розшуковій роботі стає особливо актуальною. Кримінальний аналіз, як інструмент правоохоронних органів, спрямований на виявлення, аналіз та прогнозування кримінальних явищ, забезпечує нові можливості для підвищення ефективності розшукової роботи та правосуддя. У контексті воєнного стану, коли зростає ризик вчинення злочинів і змінюється характер кримінальної діяльності, аналіз судових рішень, пов'язаних з кримінальним аналізом, набуває стратегічного значення для розробки ефективних методів протидії.

Нажаль, до 2014 року ці питання досліджувались фрагментарно, а з початком у 2022 році воєнної агресії науковий інтерес активувався [1]. Втім, відповідної аналіз судової практики відсутній.

Дослідження має важливе практичне значення, оскільки результати аналізу судових рішень можуть бути використані для удосконалення механізмів кримінального розслідування та розшукової роботи. Вивчення практики застосування кримінального аналізу в умовах воєнного стану дозволить правоохоронним органам оптимізувати свої ресурси, підвищити ефективність розкриття злочинів, а також сприятиме формуванню рекомендацій щодо

вдосконалення законодавчої бази. Також, результати дослідження можуть бути корисними для науковців, що займаються оперативно-розшуковою наукою, криміналістикою та кримінальним правом, студентів юридичних спеціальностей, та практичних правників.

Метою дослідження є аналіз судових рішень, пов'язаних з кримінальним аналізом у кримінальних справах, для визначення ролі та ефективності кримінального аналізу в розшуковій роботі під час воєнного стану. Дослідження передбачає ідентифікацію ключових тенденцій та особливостей застосування кримінального аналізу, оцінку його впливу на процесуальні рішення судів, та розробку рекомендацій з покращення механізмів використання кримінального аналізу в правоохоронній практиці.

Емпірична основа нашого дослідження базується на аналізі судових рішень, оприлюднених в Єдиному державному реєстрі судових рішень України [2] з моменту його заснування.

Станом на 15.02.2024 нами за допомогою методу контекстного пошуку відібрано 467 відкритих судових рішень у кримінальних справах, які стосуються кримінального аналізу.

Із загальної кількості відібраних судових рішень 22 або 5 % пов'язано із розшуковою роботою. Однак, 5 з них не були враховані, оскільки вони стосуються застосування кримінального аналізу до введення в Україні правового режиму воєнного стану.

Отже, будемо вважати, що 17 судових рішень [3] безпосередньо відносяться до використання підрозділів кримінального аналізу (далі – ПКА) в розшуковій роботі у період воєнного стану, з них 15 ухвал та 2 – постанови, а також по 16 кримінальних провадженнях та судових справах.

Більшість рішень (14) були ухвалені у 2023 році, що підкреслює активізацію судової практики в умовах воєнного стану, тоді як 3 рішення датуються 2022 роком. Водночас, 12 рішень містили інформацію про подію кримінального правопорушення, скоєну до його введення.

Судові рішення прийнято найбільше у м. Києві, де їх нараховано 8, з них 2 – Голосіївський районний суд міста Києва, Деснянський районний суд міста Києва, Святошинський районний суд міста Києва, а також Подільський районний суд міста Києва та Солом'янський районний суд міста Києва – по 1. По 2 таких рішення у Вінницькій (Вінницький міський суд Вінницької області, Гайсинський районний суд Вінницької області) та Закарпатській областях (Закарпатський апеляційний суд, Ужгородський міськрайонний суд Закарпатської області), по 1 – Дніпропетровська (Ленінський районний суд м. Дніпропетровська), Сумська (Білопільський районний суд Сумської області) та Чернігівська області (Деснянський районний суд

м. Чернігова). Згадане демонструє географічну різноманітність розгляду справ.

Судові рішення в основному зосереджені на процесуальних питаннях, зокрема, через подання правоохоронних органів, за клопотанням слідчого, прокурора та інших осіб (12 рішень щодо застосування запобіжних заходів та надання дозволу про затримання з метою приводу або рішення слідчого, прокурора про зупинення досудового розслідування), за скаргами на дії та рішення правоохоронних органів, на дії чи бездіяльність слідчого, прокурора та інших осіб під час досудового розслідування (1), а також інші (4).

На нашу думку, використання інформації за результатом кримінального аналізу про перетин кордону при прийнятті рішення щодо застосування запобіжних заходів та надання дозволу про затримання з метою приводу можна розглядати, як один із прикладів реалізації проактивного підходу. Але за умови, якщо особу ще не оголошено в розшук.

Аналіз тексту судових рішень свідчить, що суть розшукової роботи безпосередньо стосувалась 3 фактів збройної агресії, через яку зафіксовано безвісне зникнення 2 військовослужбовців з Національної гвардії України та Державної прикордонної служби України, а також один щодо військовослужбовця зс рф, яким вчинено кримінальне правопорушення, передбачене ст. 438 КК України. Інші рішення або 14 пов'язано з розшуком злочинців, які переховуються від правосуддя. З останньої кількості злочинці переховувались за скоєння таких кримінальних правопорушень, передбачених: ч. 2 ст. 115 КК України; ч. 1 ст. 121 КК України; ч. 3 ст. 185 КК України; ч. 4 ст. 185 КК України; ч. 5 ст. 185 КК України; ч. 2 ст. 186 КК України; ч. 2 ст. 187 КК України; ч. 3 ст. 15, ч. 4 ст. 190 КК України, ч. 3 ст. 206-2 КК України; ч. 4 ст. 191 та ч. 1 ст. 366 КК України; ч. 2 ст. 260 КК України; ст. 287 КК України; ч. 1, 2 ст. 307 КК України; ч. 3 ст. 28, ч. 2 ст. 306, ч. 3 ст. 307, ч. 3 ст. 313 КК України.

Судами під час прийняття рішень у всіх відібраних нами випадках враховуються результати відповідей ПКА (16 рішень) або необхідність очікування відповіді (одне рішення). Зміст із відповіді, на який посилався суд розкривав інформацію щодо перетину державного кордону у 11 документах, проведеного кримінального аналізу загалом та перетину державного кордону зокрема (2), проведеного кримінального аналізу, отримання інформації про факт служби у зс рф або перебування в полоні (по 1). Слід звернути увагу, що у 12 випадках задіяння ПКА отримана від них інформація сприяла попередньому встановленню місце перебування безвісно зниклих або злочинців.

ПКА структурно належали до таких відомств, як Національна поліція Україна (далі – НПУ), по яких налічуємо 15 рішень, та

Державна прикордонна служба України (далі – ДПСУ) – 2. При цьому, було задіяно можливості ПКА НПУ зі складу Департаменту кримінального аналізу НПУ в одному випадку, ГУНП в м. Києві, у т.ч. Деснянського та Святошинського управління поліції, – 7, ГУНП у Вінницькій області – 3, ГУНП в Закарпатській області – 2, ГУНП в Донецькій області, ГУНП в Черкаській області – по 1, а також до ДПСУ.

Таким чином, можна стверджувати про таке: використання методів контекстного пошуку та аналізу змісту судових рішень дозволило відібрати значну кількість судових рішень, пов'язаних із кримінальним аналізом у кримінальних справах, що свідчить про їх ефективність у наукових дослідженнях; роль кримінального аналізу в розшуковій роботі під час воєнного стану є значною, що підтверджується аналізом судових рішень, з яких 14 безпосередньо пов'язані з діяльністю підрозділів кримінального аналізу; географічний та часовий розподіл судових рішень вказує на активізацію розшукової роботи в певних регіонах, особливо у місті Києві, та її концентрацію протягом періоду воєнного стану; процесуальне вирішення судових рішень демонструє важливість кримінального аналізу у вирішенні процесуальних питань; вплив кримінального аналізу на розслідування злочинів, пов'язаних з збройною агресією та безвісним зникненням військовослужбовців, підкреслює його значення в умовах воєнного часу.

Список використаних джерел

1. Актуальні проблеми нормативно-правового визначення статусу військовополонених : матеріали міжвідом. наук.-практ. конф. (Київ, 10 листоп. 2022 р.) / [редкол.: С. С. Чернявський, Є. Ю. Бараш, В. В. Корольчук]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2022. 253 с.

2. Єдиний державний реєстр судових рішень України // URL: <https://reyestr.court.gov.ua/>.

3. Ухвала Закарпатського апеляційного суду від 11.05.2022 у справі № 300/836/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104318331>; Ухвала Голосіївського районного суду міста Києва від 28.06.2022 у справі № 752/19910/16-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105097014>; Ухвала Гайсинського районного суду Вінницької області від 20.12.2022 у справі № 129/2962/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107968705>; Ухвала Деснянського районного суду міста Чернігова від 16.03.2023 у справі № 750/3669/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109583880>; Ухвала Голосіївського районного суду міста Києва від 27.03.2023 у справі № 752/2819/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110457344>; Ухвала Вінницького міського суду Вінницької області від 30.03.2023 у справі № 127/11287/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110169380>; Ухвала Святошинського районного суду міста

Києва від 27.04.2023 у справі № 759/7501/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110518545>; Ухвала Подільського районного суду міста Києва від 22.05.2023 у справі № 758/4960/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111291327>; Ухвала Ленінського районного суду міста Дніпропетровська від 10.07.2023 у справі № 205/7002/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112075028>; Постанова Білопільського районного суду Сумської області від 12.09.2023 у справі № 573/1620/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113394706>; Ухвала Ужгородського міськрайонного суду Закарпатської області від 20.09.2023 у справі № 308/54/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114245010>; Ухвала Вінницького міського суду Вінницької області від 05.10.2023 у справі № 127/18002/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114008099>; Ухвала Деснянського районного суду міста Києва від 10.11.2023 у справі № 754/16252/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114964749>; Ухвала Солом'янського районного суду міста Києва від 15.11.2023 у справі № 760/25851/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115135405>; Ухвала Святошинського районного суду міста Києва від 22.11.2023 у справі № 759/22930/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115094951>; Постанова Білопільського районного суду Сумської області від 23.11.2023 у справі № 573/1620/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115150636>; Ухвала Деснянського районного суду міста Києва від 01.12.2023 у справі № 754/17415/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115340698>.

Церкуник Людмила Василівна,
аспірант кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ, ЯКІ ВИНИКАЮТЬ У РАЗІ ОРГАНІЗАЦІЇ РОЗШУКУ ПІДОЗРЮВАНОВОГО ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Відповідно до положень статті 280 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України), досудове розслідування може бути зупинене після повідомлення особі про підозру у разі, якщо: 1) підозрюваний захворів на тяжку хворобу, яка перешкоджає його участі у кримінальному провадженні, за умови підтвердження цього відповідним медичним висновком; 2) оголошено в розшук підозрюваного; 2-1) слідчий суддя відмовив у задоволенні клопотання про здійснення спеціального досудового розслідування; 3) наявна необхідність виконання процесуальних дій у межах